

Humánökológia MA, nappali és levelező tagozat

Záróvizsga tételsor

tanulmányaikat 2023-ban vagy 2024-ben megkezdők számára

A záróvizsgára bocsátás feltételei:

Abszolutórium megszerzése.

A konzulens és egy opponens által bírált és elfogadott (min. 100.000n terjedelmű) diplomamunka a választott speciális program szak témájában.

A komplex záróvizsga részei:

A komplex záróvizsga két részből tevődik össze:

A diplomamunka megvédése bizottság előtt, A konzulens és az opponens által a diplomamunkával kapcsolatban megfogalmazott kérdéseire adott szakmailag megalapozott és részletes válasz, amely a témavezető és az opponens által kötelezően megadott szakirodalom kritikai feldolgozására épül.

Szóbeli záróvizsga, ahol a hallgató számot ad arról, hogy a képzési célokban meghatározott ismereteket és készségeket birtokolja, képes azokat összefüggéseiben kezelni és alkalmazni.

Diplomamunka

A diplomamunka elkészítése és sikeres megvédése az oklevél kiadásának a feltétele. A diplomamunka a tanterv által meghatározott formai és tartalmi követelményeknek megfelelő, a tanulmányok lezárásakor önállóan készített dolgozat. A diplomamunka egy, a mesterképzés témájához kapcsolódó konkrét feladat megoldására irányuló kutató, ill. elemző munkát magába foglaló tanulmány elkészítése. A hallgató a diplomamunka elkészítésével bizonyítja, hogy kellő jártassággal rendelkezik a tanult ismeretanyag alkalmazásában, a szakirodalom alkotó felhasználásában, valamint tanúságot tesz elméleti felkészültségéről és a gyakorlati feladatok megoldására való alkalmasságáról.

A diplomamunkát két bíráló értékeli és végleges minősítését a záróvizsga bizottság (vagy a szakfelelős által felkért más, legalább háromtagú bizottság) adja a bírálók javaslatai és a védeken nyújtott teljesítmény alapján.

A diplomamunka értékelése ötfokozatú skálán történik. Egy-egy érdemjegyet ad a konzulens és az opponens, melyek számtani átlaga adja a diplomamunka végső jegyét a kerekítési szabályok figyelembevételével.

Záróvizsga

A záróvizsga komplex ellenőrzés, amely a vizsgázó szakdolgozatának tudományterületéhez kapcsolódó szakmai ismeretek tantárgyköreiből kijelölt tananyag és az ismeretek integrált számonkéréséből áll.

A záróvizsgán a szakdolgozat tudományterületéhez kapcsolódó témakörök egyikének részletes kifejtése a vizsga teljesítésének a feltétele.

A záróvizsga során a hallgató számot ad a képzés folyamán megszerzett tudás alábbi elemeiről:

Záróvizsgatémakörök és ajánlott szakirodalom:

1. Foglalja össze a humánökológia tudományának történetét, környezetfogalmát, eszmetörténeti összefüggéseit.

Kötelező irodalom:

- Lányi András 2000: Előszó: A humánökológia környezetfogalma és eszmetörténeti összefüggései. In Uő (szerk.): *Természet és szabadság. Humánökológiai olvasókönyv*. Budapest: Osiris, 7–20.

- Nánási Irén (szerk.) 2005: *Humánökológia*. Bevezetés és 1. fejezet: A természet és az ember viszonyának történetisége, fordulópontok a természet rendjében. Budapest: Medicina, 1–42.

Ajánlott irodalom:

- Farkas Péter 2001: *A humánökológia alapjai*. Budapest: Szent István Társulat.
- Lányi András 2020: *Bevezetés az öko-filozófiába - Kezdő halódóknak*. Budapest: L'Harmattan.

2. Rurális és városi öko-közösségek: Mutassa be a kortárs rurális és városi ökoközösségek típusait, legfőbb jellemzőit, világképét, motivációt, céljait.

Kötelező irodalom:

- Fácányi Zsuzsanna – Balogh Péter István 2015: Az interkulturális kert fogalma magyar kontextusban. *Tájépítészeti és Kertművészeti Folyóirat* 39: 2–19.
- Takács-Sánta András 2016: Egy új világ építése egészen alulról? Komplex ökológikus életmód-alternatívát megvalósító helyi közösségek a vidéki Magyarországon. *Socio.hu: Társadalomtudományi Szemle* 6 (4): 73–99.

Ajánlott irodalom:

- Farkas Judit 2017: *Leválni a köldöksínóról. Ökofalvak Magyarországon*. Budapest: L'Harmattan.

3. Romák, depriváció, szegénység és környezeti igazságosság

Kötelező irodalom:

- Harper, Krista 2016: Vizuális beavatkozások és „reprezentációs válságok” a környezetantropológiában. A környezeti igazságosság vizsgálata egy magyarországi roma közösségben. *Replika* 100 (5): 167–189.
- Balatonyi Judit – Cserti-Csapó Tibor 2016: Részvétel és együttműködés a romák lakhatásával kapcsolatos problémák és javaslatok konstrukciós kísérleteiben: A Wor(l)ds which exclude – Kirekesztő szavak – kizárt világok projekt példája. *Replika* 100 (5): 191–204.

Ajánlott irodalom:

- Fondazione Giovanni Michelucci (ed.) 2014: *Wor(l)ds which exlude: The housing issue of Roma, Gypsies and Travellers in the Acts and administrative documents in Europe*. Fiesole: Fondazione Michelucci Press.

4. A fenntartható fejlődés kialakulása és alapelvei

Kötelező irodalom:

- Glied Viktor 2015: *Fenntartható fejlődés, ökológizmus és környezetpolitika*. Pécs: PTE.
- Gyulai Iván 2012: *A fenntartható fejlődés*. Miskolc: Ökológiai Intézet a fenntartható fejlődésért Alapítvány.

Ajánlott irodalom:

- Darvay Sarolta – Nemcsók János – Ferenczy Áron (2016): *Fenntartható fejlődés. Polgári Szemle* 12: 4–6.

5. A magyarországi vidéki térségek átalakulása a rendszerváltozást követő időszakról napjainkig

Kötelező irodalom:

- Kovács Imre 2012: *A vidék az ezredfordulón*. Budapest: Argumentum – MTA TKSZI, 66–134.

- Balogh Karolina – Kovách Imre 2021: Az örök falu – hanyatlás és fentmaradás. *Tér és Társadalom* 35 (1): 29–53.

Ajánlott irodalom:

- Váradi Monika Mária – Virág Tünde (2015): A térbeli kirekesztés változó mintái a vidéki terekben. *Szociológiai Szemle* (1): 89-113.

6. A Kárpát-medence környezettörténete

Kötelező irodalom:

- R. Várkonyi Ágnes – Kósa László (szerk.) 1993: *Európa híres kertje. Történeti ökológiai tanulmányok Magyarországról*. Budapest: Orpheusz.
- Ikvai Nándor 1991: *Ökológia és agrokultúra. (A hagyományos gazdálkodás és a környezet összefüggései a Kárpát-medencében)*. (Herman Ottó Múzeum Évkönyve 28-29.) Miskolc: Herman Ottó Múzeum, 329–337.
https://library.hungaricana.hu/hu/view/MEGY_BAZE_Hom_Evkonyv_28_29/?pg=332&layout=s

Ajánlott irodalom:

- Behringer, Wolfgang 2010: *A klíma kultúrtörténete*. Budapest: Corvina.
- Radkau, Joachim 2008: *Nature and Power. A Global History of the Environment*. London: Cambridge.

7. A globális egyenlőtlenségek magyarázatai: modernizációs, függőségi és világrendszer-elmélet

Kötelező irodalom:

- Giddens, A. 2008: *Bevezetés a szociológiába*. Budapest: Osiris, 11. Fejezet: Globális egyenlőtlenség, 305–328.
- Wallerstein, I. 2010: *Bevezetés a világrendszer-elméletbe*. Budapest: L'Harmattan.
<http://www.eszmelet.hu/wp-content/uploads/2014/05/Wallerstein-%C3%BAj.pdf>

Ajánlott irodalom:

- Hout, W. 2016: Classical Approaches to Development: Modernisation and Dependency. In J. Grugel – D. Hammett (eds.): *The Palgrave Handbook of International Development*. Palgrave London: Macmillan.
https://doi.org/10.1057/978-1-137-42724-3_2

8. A lakóhelyi szegregáció jelensége, okai és következményei

Kötelező irodalom:

- Ladányi János 2007: A lakóhelyi szegregáció változó formái Budapesten. In Ladányi János – Csanádi Gábor – Csepeli György (szerk.): *Társadalom és térszerkezeti átalakulások. Válogatott tanulmányok (1975–2010)*. Budapest: ELTE-BCE, 106–115.
- Koós Bálint 2020: Városi zsugorodás és lakóhelyi szegregáció az ezredforduló után. *Tér és Társadalom* 34 (1): 48-68.
DOI: [10.17649/TET.34.1.3182](https://doi.org/10.17649/TET.34.1.3182)

Ajánlott irodalom:

- Fujita, Kuniko – Maloutas, Thomas (eds.) 2012: *Residential Segregation in Comparative Perspective - Making Sense of Contextual Diversity*. London: Routledge, 1–36.
- Musterd, Sako 2005: Social and ethnic segregation in Europe: levels, causes, and effects *Journal of Urban Affairs* 27 (3): 331–348.

- Pósfai, Zsuzsanna – Nagy, Gábor 2017: Crisis and the Reproduction of Core-periphery Relations on the Hungarian Housing Market. *European Spatial Research and Policy* 24 (2): 17–38.

9. *A közösségi munka időszerűsége, főbb modelljei, munkamódszerei és a fejlesztői folyamat.*

Kötelező irodalom:

- Vercseg, I. 2018: *Közösségelmélet*. (Parola.) Budapest: Közösségfejlesztők Egyesülete.
[http://www.kka.hu/Kozossegi_Adattar/Azadatt.nsf/cb64d6a7ffc532248525670c0080efa5/b43cc0ddd72bbddfc125827c00611729/\\$FILE/Parolafuzet_Vercseg_2018_k%C3%A9sz.pdf](http://www.kka.hu/Kozossegi_Adattar/Azadatt.nsf/cb64d6a7ffc532248525670c0080efa5/b43cc0ddd72bbddfc125827c00611729/$FILE/Parolafuzet_Vercseg_2018_k%C3%A9sz.pdf)
- Vercseg, I. 1993: *Közösségfejlesztő leckék kezdőknek és haladóknak*. (Parola.) Budapest: Közösségfejlesztők Egyesülete.
http://www.kka.hu/Kozossegi_Adattar/Azadatt.nsf/0a84037251c6a630c1257075002e65aa/c25665214fdbda8ec1256f1800529729

Ajánlott irodalom:

- Watzlawick, P. – Weakland, J. H. – Fish, R. 1990: *Változás. A problémák keletkezésének és megoldásának elvei*. Budapest: Gondolat. (Kötelező: 9–106. o.; ajánlott a teljes könyv).
- Biddle, W. W. – Biddle, L. J. 1998: *A közösségfejlesztési folyamat. Közösségszolgálat*. Budapest: Országos Közművelődési Központ.

10. *Globalizáció és a fejlesztés antropológiája.*

Kötelező irodalom:

- Becze Szabolcs 2006: Etnoökológia, ökonacionalizmus vagy lokális mozgalmi environmentalista gondolkodás? A baszk nacionalizmus és az ökológiai akcionalizmus egy esete. *Anthropolis* 3 (1): 104–115.
- Escobar, Arturo 2006: A fejlesztés csatája. A „harmadik világ” megteremtése és lerombolása. *Anthropolis* 3 (1): 16–31.
- Bíró A. Zoltán 2006: Társadalmi közérzet, jövőkép, szerepvállalás – helyi fejlesztést megalapozó kutatások Gergyóremetén. In Uő: *Vidéki térségek: illúzió vagy esély?* Csíkszereda: Pro-Print, 203–234.
- Szántó Diana 2012: A gyarmatosítástól a nemzetközi fejlesztésig: az Észak-Déli kapcsolatok történetének rövid áttekintése. *Ethnographia* 122: 157–181.

Ajánlott irodalom:

- Gardner, Kathy – Lewis, David 1996: *Anthropology, Development and the Post-modern Challenge*. London – Chicago: Pluto Press, 12–26, és 128–152.

11. *Környezeti nevelés. A környezeti nevelés értelmezése, célja, jelentősége, szerepe, életkori sajátosságai, innovatív megoldásai a gyakorlatban.*

Kötelező irodalom:

- Ádám F. – Boldis A. K. 2013: *A környező világ megismerésének módszerei. Mentorháló*. TÁMOP-4.1.2.B.2-13/1-2013-0008 projekt.
http://www.jgypk.hu/mentorhalo/tananyag/A_kornyezo_vilag_megismeresenek_modszerei/index.html
- Major L. 2012: A környezeti nevelés szerepe a környezettudatos magatartás formálásában. *Iskolakultúra* 9: 67–79.
http://real.mtak.hu/56605/1/EPA00011_Iskolakultura_2012-9_067-079.pdf

- Vitályos G. Á. (szerk.) 2014: *Fenntarthatóságra nevelés a nevelési-oktatási intézményekben*. Budapest: ELTE TÓK, Természettudományi Tanszék.
http://pedagoguskepzes.elte.hu/letoltesek/3_vitalyos_fenntarthatosagra_neveles.pdf

Ajánlott irodalom:

- Bihariné dr. Krekó I. – dr. Kanczler Gy. 2019: *Természetvédelem és környezetvédelem*. Budapest: ELTE.
https://www.eltereader.hu/media/2019/03/Termeszettvedelem_es_kornyezetvedelem_WEB.pdf
- Vásárhelyi J. 2010: *Nemzeti Környezeti Nevelési Stratégia*. Budapest: Magyar Környezeti Nevelési Egyesület.
<http://mek.oszk.hu/13400/13463/13463.pdf>

12. *Ökofilozófia – A humánökológia etikai vonatkozásai. Mutasson be egy szabadon választott humánökológiai problémát! Azonosítsa be az esettel releváns filozófiatörténeti szerzőt, mutassa be az elméletét, etikai fogalmait, értelmezze a kérdésfeltevését és aktualizálja a gondolatmeneten alapuló tanítást!*

Kötelező irodalom:

- Szécsi Gábor – Tóth I. János (szerk.) 2020: *Természet és felelősség. A környezeti etika és nevelés filozófiai alapjai*. Budapest: Gondolat. ISBN: 978 963 556 091 2.
- Lányi András – Jávor Benedek (szerk.) 2021: *Környezet és etika. Szöveggyűjtemény*. Budapest: L'Harmattan. ISBN 978 963 414 784 8.

Ajánlott irodalom:

- Marosán Bence Péter (2019): Ökotópia: az ökocentrikus szocializmus elmélete. *Korunk* 30. évfolyam, 2. szám, 78-91.
http://epa.oszk.hu/00400/00458/00651/pdf/EPA00458_korunk-2019-02_078-091.pdf

13. *Környezeti jog és politika – A környezeti szabályozás módszerei és a környezetjogi alapelvek*

Kötelező irodalom:

- Bándi Gyula 2014: *Környezetjog*. Budapest: Szent István Társulat.
- Pánovics Attila 2015: *Gondolatok a környezetjogi szabályozás korlátairól*. Pécs: Szentágothai János Szakkollégium, 133–145.
http://kmkt15.ttk.pte.hu/wp-content/uploads/2016/01/KMKT15_Panovics_et_al.pdf

Ajánlott irodalom:

- Fodor László 2015: *Környezetjog*. Debrecen: Debreceni Egyetemi Kiadó.

14. *A fenntartható mezőgazdaság és társadalom*

Kötelező irodalom:

- Balázs Bálint 2020: Élelmiszer-önrendelkezés. *Fordulat* 27: 82–101.
- Benedek Zsófia – Balázs Bálint 2014: A rövid ellátási láncok szocioökonómiai hatásai. *Külgazdaság* 58 (5–6): 100–120.

Ajánlott irodalom:

- Juhász Pál 2016: Farmok, technológiák, hálózatok, kooperációk – nemzetközi trendek a mezőgazdaságban. In KOVÁCS Katalin (szerk.): *Földből élők. Polarizáció a magyar vidéken*. Budapest. Argumentum Kiadó, 21–36.

- Kiss Márta 2016. A helyi termék-előállítás szerepe és típusai szatmári és zalai LEADER programok alapján. In: Kovács Katalin (szerk.): *Földből élők. Polarizáció a magyar vidéken*. Argumentum Kiadó, Budapest. 255–278

15. A fenntartható vidékfejlesztés

Kötelező irodalom:

- Nemes Gusztáv – Varga Ágnes 2014: Gondolatok a vidékfejlesztésről – alrendszerek találkozása, társadalmi tanulás és innováció. *Educatio* 3: 384–393.
<http://real.mtak.hu/20479/>
- Czene Zsolt – Péti Márton (szerk.) 2010: *Helyi gazdaságfejlesztés. Öletadó megoldások, jó gyakorlatok*. Budapest: NFM – NGM – VÁTI.

Ajánlott irodalom:

- Czibere Ibolya – Kovách Imre 2013: *Fejlesztéspolitika – Vidékfejlesztés*. Debrecen: Debreceni Egyetemi Kiadó.

16. Bevezetés az ökológiába. Az ökológia tárgya, alapkérdései, alapelvei. A biológiai szerveződés szintjei. A niche elmélet. A populáció fogalma, jellemzői, törvényszerűségei, populációs kölcsönhatások, az élőlénytársulások szerveződése. A természetet és az emberi környezetet érintő aktuális ökológiai problémák (környezet- és természetvédelem, biológiai sokféleség).

Kötelező irodalom:

- Majer, J. 2004: *Bevezetés az ökológiába*. Budapest: Dialóg Campus.
- Pásztor E. – Oborny B. (szerk.) 2007: *Ökológia*. Budapest: Nemzeti Tankönyvkiadó.

Ajánlott irodalom:

- Begon, M. – Townsend, C. R. 2021: *Ecology. From individuals to ecosystems*. Hoboken, NJ.: Wiley Blackwell.

17. Mutassa be a globalizált földrajzi tér legfontosabb centrumait és perifériáit, a fejlődésükben meglévő hasonlóságokat és különbségeket.

Kötelező irodalom:

- Haggett, P. 2006: *Geográfia. Globális szintézis*. Budapest: Typotex. ISBN 978-963-9548-60.
- Pirisi Gábor – Trócsányi András 2020: *Fejezetek a társadalomföldrajz világából*. Pécs: Publikon.

Ajánlott irodalom:

- Csizmadia N. 2016: *Geopillanat – a 21. század megismerésének térképe*. L'Harmattan Kiadó.

18. Mutassa be a Föld bioszférájának zonalitását, beleértve az azt kialakító okok rendszerét, valamint a legfontosabb biomokat.

Kötelező irodalom:

- Borsy Z. (szerk.) 1993: *Általános természetföldrajz*. Budapest: Nemzeti Tankönyvkiadó.
- Wilhelm Z. 2005: *Biogeográfia*. HEFOP jegyzet.

Ajánlott irodalom:

- Varga Z. 2019: *Biogeográfia*. Pars Kft, Nagykovácsi.

19. Mutassa be a tér lehetséges társadalomtudományi értelmezését és a tértermelés folyamatát

Kötelező irodalom:

- Haggett, P. 2006: *Geográfia. Globális szintézis*. Budapest: Typotex. ISBN 978-963-9548-60.
- Pirisi Gábor – Trócsányi András 2020: *Fejezetek a társadalomföldrajz világából*. Pécs: Publikon.

Ajánlott irodalom:

- Massey, D. 1994: A Global sense of Place. In D. Massey (ed.): *Space, Place, Gender*. Minneapolis: University of Minnesota Press.

20. *Az energiagazdaságtan, az energiagazdálkodás és az energiapolitika alapjai.*

Kötelező irodalom:

- Fazekas András István 2005: *Villamosenergiatermelési technológiák összehasonlítása*. Budapest: Magyar Atomfórum Egyesület.
<http://www.atomforum.hu/pdf/06%20villamosenergiatermeles%20tech%20osszehasonlitas.pdf>
- REKK 2019: *A hazai nagykereskedelmi villamosenergia piac modellezése és ellátásbiztonsági elemzése 2030-ig*.
https://rekk.hu/downloads/projects/2019_Arampiac_REKK.pdf
- MAVIR 2005: *A Villamosenergia-rendszer szabályozása*.
<http://www.mavir.hu/documents/10258/107815/szabalyozas20050512.pdf/fd7f0903-53b9-4a3d-83b3-bddc290d652f>
- Weiner, Csaba 2019: Energiaellátás-biztonság és gázdiverzifikáció Magyarországon: elmélet és gyakorlat. *Közgazdaság* 1: 168–189.
http://real.mtak.hu/86356/7/kozgazdasag_bel_2019_1_Weiner.pdf

Ajánlott irodalom:

- Munkácsy, B. 2018: *Energiaföldrajz és energiatervezés*. Budapest: ELTE.
<http://munkacsy.web.elte.hu/energiafoldrajz%20tankonyv.pdf>
- Herrero, S. T. – Ürge-Voesatz D. 2007: *Energiaszegénység Magyarországon*. Budapest: CEU – Védegylet.
<https://3csep.ceu.edu/sites/default/files/publications/hungarianreportenergiaszegenyseg.pdf>

21. *Externáliák a környezetgazdálkodásban. Ismertesse az externáliák fogalmát, különös tekintettel a negatív termelői externáliákra, soroljon fel néhány lehetséges megoldást azok kezelésére.*

Kötelező irodalom:

- Buday-Sántha Attila 2009: *Környezetgazdálkodás*. Pécs – Budapest: Dialóg-Campus Kiadó.
- Kerekes Sándor 2007: *A környezetgazdaságtan alapjai*. Budapest: Aula.
- Szlávik János (szerk.) 2007: *Környezetgazdaságtan*. Budapest: Typotex.

Ajánlott irodalom:

- Kerekes Sándor – Szlávik János 2001: *A környezeti menedzsment közgazdasági eszközei*. Budapest: KJK KERSZÖV.
- Szlávik János (szerk.) 2007: *Környezetgazdaságtan*. Budapest: Typotex.